

[Accueil](#)[Revenir à l'accueil](#)[Collection Mythologiae libri decem, Francfort, André Wechel, 1581](#)[Collection Mythologia, Francfort, 1581 - Livre III](#)[Item Mythologia, Francfort, 1581 - III, 11 : De Tartaro](#)

Mythologia, Francfort, 1581 - III, 11 : De Tartaro

Auteur(s) : Conti, Natale

Collection Mythologia, Francfort, 1581 - Livre X

Ce document a pour résumé :

[Mythologia, Francfort, 1581 - X \[26\] : De Tartaro](#)

Collection Mythologia, Venise, 1567 - Livre III

Ce document est une version augmentée de :

[Mythologia, Venise, 1567 - III, 11 : De Tartaro](#)

Collection Mythologie, Lyon, 1612 - Livre III

[Mythologie, Lyon, 1612 - III, 11 : Du Tartare](#)

est une traduction de ce document

Collection Mythologie, Paris, 1627 - Livre III

[Mythologie, Paris, 1627 - III, 12 : Du Tartare](#)

est une transformation de ce document

Informations sur la notice

Auteurs de la notice [Équipe Mythologia](#)

Mentions légales

- Fiche : [Projet Mythologia \(CRIMEL, URCA ; IUF\)](#) ; [projet EMAN, Thalim \(CNRS-ENS-Sorbonne Nouvelle\)](#). Licence Creative Commons Attribution - Partage à l'Identique 3.0 (CC BY-SA 3.0 FR)
- Images : [Münchener DigitalisierungsZentrum \(MDZ\)](#).

Présentation du document

Publication [Francfort, André Wechel, 1581](#)

Exemplaire [Regensburg \(Allemagne\), Staatliche Bibliothek, 999/Hist.pol.1307](#)

Formatin-8

langue(s)

- Grec ancien
- Latin

Paginationp. 227-231

Du monde

Toponymes [Tartare \(zone géographique/territoire\)](#)

Notice créée par [Équipe Mythologia](#) Notice créée le 28/12/2018 Dernière modification le 28/04/2023

birent, cum ipsa sit terra, vixque habitare est. Dicuntur natæ Erinnyes die quinto Lunæ, ea ratione quæ dicta est superius. *Aerpedes* dictæ sunt, quia cum Dei sint ministræ, scelerumque vitrices, tardè ad impiorum supplicia mitterentur. non enim Deus repentè in sceleratos animaduertit, sed pro tarditate temporis grauitatem pœnarum plerumque compensat. *Aeriuagæ* dictæ sunt, quia scitissimè ad impiorum pœnas conuolant vbi Deus aliquos vel publicè vel priuatim punire stauisset. Ego tamen *aeriuagas* ea de causa fingi crediderim, quia vbi vel pestis, vel faues homines inuadit, vel bellorum motus excitantur in animis mortalium, id ex aere quodammodo affecto ita Deo iubente proueniat. Nam hæc tria morborum genera ita sunt inter se connexa, vt ex iisdem parentibus & eodem partu nata sint, quod ita expressit Virgilius libro duodecimo.

*Ha Ionis ad solium, sauique in limine Regis
Apparent, uicuntque metum mortalibus agris,
Si quando lethum horrificum, morbusve Deum Rex
Molitur, meritis aut bello terret at Erbet.*

Dicebantur habitare in vestibulo inferorum, quia solliciti sunt præcipuè animi morientium, grauiusque torquentur recordatione præteritorum scelerum: quod etiam senserunt ij, qui dixerunt illas ad vnam Stygis in antro quodam habitare. Hoc antrum quid est aliud, nisi obscurissimus cordis & conscientie recessus, in quo latent hæc cogitationes, & animorum sollicitudines? Quod per hæc significare voluerunt antiqui soli viro bono omnia esse tuta, solamque integritatem & innocentiam homines intrepidus & tranquillos ad omnem fortunæ commutationem perducere, iam explicauimus superius: de futuris satis, nunc dicendum est de carcere impiorum.

De Tartaro. CAP. XI.

Vbi sceleratorum animæ multis grauissimisque vitiis contaminatæ per tormenta fuerint cognitæ à iudicibus: quod inter voluptates per cæterorum hominum iniurias vixerint, quod patriam prodiderint, quod multos ob diuitias fefellerint, quod propter auaritiã vel amicos, vel viros bonos, vel parentes, vel benemeritos deseruerint, & Deorum immortalium religionem ob pecuniam cultumve neglexerint, illæ Furis

prædictis traduntur in Tartarum deducendæ: qui locus est
pœnarum, luce omnino carens, neq; inde exire in perpetuum
licitum est. Hic Tartarus quod antiquissimus sit locus, omnes
affirmant: & Aristophanes comicus illum coætaneum cum
Nocte, & confusa mundi materia existimavit, ut est in Aui-
bus:

Χάος ἰὼ καὶ Νύξ, ἰερίβος τε μέλαν πρῶτον, καὶ τάρταρος θύρως.
γῆ δ' ἔδ' ἄ' ἄρ, ἔδ' οὐρανὸς ἰὼ· ἀρίβρε δ' ἔσ' ἀπείροισι κόλποις.
Chaos erat & Nox Erebusq; niger primū, et Tartar' ampl'.
Terra nec aer, nec cælum erat: Erebusq; immensus sinibus.

Hesiodus in Theogonia videtur Tartarum ex illa confusa
mole, que Chaos vocabatur, genitum esse credidisse, ut ex his
licet cognoscere:

ἦτοι μὴν πρῶτισι Χάος γένετ', αὐτὰρ ἔπειτα
γαῖ ἄρ' ἄρ' ἄρ, ἔδ' οὐρανὸς ἰὼ· ἀρίβρε δ' ἔσ' ἀπείροισι κόλποις.
τάρταρος τ' ἠερίβρετα μυχῷ χθονὸς θύρως εἴνε.
Ante Chaos natum: post Tellus ampla, Deorum
Firma domus semper, colitur quem culmen Olympi:
Tartaraq;ne obscura; hac terra conduntur in ima.

Maximum sanè spatium fuit à Tartarà ad terram, & quanto
tellus distat ab ipso cœlo, tanto à terra tartarum distare puta-
runt, ut expressit idem poeta in his carminibus:

τάραρον ἰσθρὸ ὑπὸ γῆς, ἔσοι ἔρασις ἐς' ἀπὸ γαίης.
ἴσον γάρ τ' ἀπὸ γῆς ἐς τάρταρον ἠερίβρετα.
ἰνία γὰρ νύκτας τε καὶ ἡμέρας χάλκας ἄκμωσ
ἔρασιβρετα κελίων, ἀκαίτη ἐς γαίαν ἴκειτο.
ἰνία δ' αὐ νύκτας τε καὶ ἡμέρας χάλκας ἄκμωσ
ἐκ γαίης κελίων, ἀκαίτη ἐς τάρταρον ἴκειτο
τὸν πῶδ' ἔρασιβρετα ἴκειτο ἑλλήλαπτα, ἀμφὶ δ' ἐμεινύξ
πρὶν τοὶ χηκίχου.

tum Tartarus ipse

Nam patet in præceptis tantum, tenditq; sub antra,
Quantum ad atherentem cæli suspēditur Olympum.
Ferreo nam cælo si incus mittatur ab alto,
Vix poterit decima terram contingere luce.
Ferrea mox si incus terra mittatur ab alta,
Tartara vix poterit decima contingere luce.
Aërea septa tenent isthac: nox atra tenebris

Ordine

Ordine mox cingit triplici.

Qui Tartarus quod obscurissimus sit, indicavit his verbis
Homerus in libro Iliadis 8.

ἢ μιν ἰλῶν ὀϊζῶ ἐς τάρταρον ἠερόντα,
τῆλε μάλα, ἢ χιθῶντον ὑπὸ χθονὶ ἐστὶ βίβρονον
ἵνα πειθῆται τε πύλαι, καὶ χάλκκος ὑδὸς
τίσσει ἵντρε ἀΐθρα, ὅσοι ἄρα τὸς ἐς ἀπὸ γαίης.

Aut ipsum carceris obscuram Tartara mittam,

Sunt vbi sub terris vastissima regna barathri.

Aërea sunt ibi septa, solumq; ex are: sub ima

Tantum tellure, hac quantum quosq; distat Olympo.

Hunc autem & Erebum & Chaos esse locum, in quo scelerati
homines excruciantur, ita declaravit autor Axiochi: ὅσοις δὲ
τὸ ζῆν διὰ πικρυμάτων ἠλάθη, ἀγοῖται πρὸς τ' ἐρητύων ἐπ' Ἔρε
βος καὶ χῆος διὰ τερτάρου, ἵνα χῶρες ἀσιβῶν, καὶ ἀνασιδίων
ὑδρῶν ἀπλάη, καὶ ταπτάλυ διΐζοι. *At illi quibus per scelera
vita fuerit transacta, per Tartarum à Furis ad Erebum
Chaosque trahuntur, vbi impiorum locus est, & Danaidῶν
hydris penquam satyra, & sitis Tantali.* Atqui Plato cum
in Phædone Tartarum locum esse intellexerit id quod ab Ho-
mero barathrum nominatum fuit superius, quem locum esse
putavit sub terra prope centrum, è quo, & in quod omnes a-
que laberentur sub finem demum dialogi de Rhetorica sce-
lestorum carcerem appellavit his verbis, τὸν δὲ ἀδίκως καὶ
ἀδίκως, αἰ τὸ τῆς τίσιως τε καὶ δίκης ἀσμουτήριον, ἐδὴ τάρτα-
ρον καλεῖται, ἵνα. *Qui vero iniuste ac impie dixisse comperti-
entur, in punishmenti, iustitiᾷ, supplicij carcerem, quem tarta-
rum appellant, accedere.* Ibi etiam animarum vincula teneban-
tur, ut his declaravit Æschylus in Prometheus:

ἢ γὰρ μὲν ὑπὸ γῆν ἐρῶσεν τ' αἶδεν τῷ νεκροῦ ἔγμοτος
αἰ ἀπέρωντος τάρταρον ἦεν
δυσμῆ ἀλύτῳ ἀγρίως πλάσσει.

Nam si me sub terram sub inferos mortuos capientes

In immensum Tartarum detrusisset,

Vinculis firmis vinctis affereq; alligasset.

Atque hæc ea sunt quæ de Tartaro ab antiquis scripta in-
venimus, nunc quid sub his lateat, perquiramus. Nonnulli an-
tiquorum Tartarum locum esse crediderunt sub utroque car-
dine, ut aiebat Crates, tum ob frigoris acerbicatem, tum etiam

ob diuturnitatem tenebrarum. Verum illi meo iudicio fallantur: quia multo maiores sunt tenebrę nocturnę sub equante circulo habitantibus, quàm prope cardines. Nam tametsi continui sunt sex menses vna nox sub Arctico cardine, dum sol à principio Librę vsque in finem Piscium signa meridici percurrerit, tamen non est adeo obscura nox vt literę legi non possint. quare non videtur is locus obscuritatis causa posse Tartarus appellari. Ego sanè potius accesserim Zezæ opinioni, qui Tartarum subterraneum incendium esse credidit, quia vapores ibi gignantur, quare & clamores & strepitus incerti, & tremores apparent, vnde Tartarus appellatus est à Græcis, quia multę ibi ταραχαι siue perturbationes existant. Neque id nomen sortitus est is locus, quòd ibi præcipuè, ac nullibi præterea frant res huiusmodi. Sed varia loca variis nominibus dicuntur: cum id in sublimi fit, æther: cum sub terra, Tartarus vocatur. At nos quid dicemus esse Tartarum, in quem deducantur mortui, vnde non ampliùs datur reditus: terram ipsam nimirum, sub qua occultantur cadauera, quę vbi semel deciderint in perpetuum carcerem, nunquam omnino resurgere possunt. ibi æstuant igne plurimo lacus esse dicuntur, & alij rursus congelati, in quos vicissim animę sceleratorum à demone merguntur, vt ait Plutarchus in libello de sera numinis vindicta. His fidem fecerunt loci ignibus subterraneis frementes & æstuantēs propter varios vapores qui sub terra concipiuntur. Fuerunt igitur ista de inferis excogitata ad deterrendos homines à flagitiis: quę si ita credita essent, pauci omnino scelerati homines, pauci ficanij, pauci latrones in omnibus ætatibus fuissent. Atque vtinam iam non fabulis, non vanis inuentionibus, non figmentis poetarum ampliùs, sed soli veridico, soli sapienti, soli bonorum omnium auctori Christo crederetur, vel saltem ab iis qui se Christi imitatores esse profitentur. Huic æterna supplicia confceloratis hominibus minitanti si crederetur, quis peieraret? quis prædaretur? quis vel fratrem, vel virum bonum pulsaret, aut falleret? quis homo ineptissimus, & omni plebecula rudior ac impurior intrepido animo alterius controuersias indicaret, si crederet suorum iudiciorum rationem aliquando sibi esse reddendam: cum nulla fides vel antiquorum dictis, vel Christo denique summi Dei filio habeatur: inde accidit vt omnia fraudibus, omnia insidiis,

omnia

omnia controversis plena sint, omnia perituri, atque plus potest in iudiciis opulenti hominis, quam legum humanarum vel divinarum autoritas. sed malos denique male perdet. Hactenus de Tartaro satis dictum est, nunc de reliquis inferorum ministris dicamus, ac primum de Nocte.

De Nocte. CAP. XII.

NEQVE Nox quidem parvo in honore fuit apud antiquos, quam Deorum omnium antiquissimam crediderunt, cum omnes locos ante Deorum ortus occupasset, & informem materiam, quae Chaos dicta est. Hanc tamen nonnulli ex ipsa informi materia natam esse putarunt, sicuti testatur Hesiodus in Theogonia:

Ἰκ Χαίος δ' ἐρεβός τε μέλαινά τε Νύξ ἰγένετο.

Inde Chaos est Erebus, Nox & tenebrosa creati.

Hanc antiquissimam vocarunt illi poetae qui è Chao natam esse crediderunt, cum neque illam quidem ante mundum in ordinem digestum usquam fuisse intelligant. Sic igitur illam antiquam appellavit Aratus in Astronomicis:

Ἄμ' ἄρα καὶ πῶς καὶ οὐτέρησιν ἀρχαίη Νύξ
ἀνθρώπων κλαίνοσι πόνον χλωμῶσιν ἰθακῶσιν
εὐάλωσιν μίτρα σῆμα.

Nox antiqua suo curru convolvitur aram

Hanc circum, qua signa dedit certissima nautis

Commisserat a virum metuendos & ndique casus.

Non iniuria igitur Orpheus in hymnis hanc Deorum ac hominum matrem appellavit, quod omnia ex illa nata esse credantur, ut in his legitur:

Νύκτα διῶν γένετ' ἱερὰν ἀείσομαι, ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν.

Νύξ γένεσι πάντων, ἦ καὶ κύβητι κελίσωμο.

Te capivimus Nox aliam parens hominum ἦ, Deūμα,

Capivimus alma parens, quam Cyprida dicimus esse.

Hæc vehabatur in curru, ut fictum est à poetis, cuius ante rotas astra misceere dicebantur, ac prævia esse, sicut in his scriptis Theocritus:

χαίρει δ' ἄλλοι

ἀσίγησιν ἑκάλωσιν κατ' ἀντογα Νυκτὸς ἀπυδοί.

Salvete hinc Noctis

Sylera, qua canthistacitè præcurritis astra,